

TN 114/97

Protokoll
TEOLOGISK NEMND
14. mai 1997, Underhaugsvn. 15, Oslo

Til stede: Turid Karlsen Seim (leder), Trond Bakkevig, Odd Bondevik (fra sak 4), Arve Brunvoll, Helge Kvanvig, Berit Lånke, Oskar Skarsaune, Thor Strandenes, Jan Ove Ulstein; Stig Utnem (sak 3, 4 og 5), Einar Vegge (sekr.)
Gjester: Biskop Andreas Aarflot (sak 4), Tore Johnsen (sak 2).

1/97 PROTOKOLLER

a. TN 24.-25. okt. 1996

Protokollen ble godkjent.

b. TN/AU 3. april 1997

Protokollen ble tatt til etterretning.

c. MKR 6.-7. febr. 1997

Protokollen ble tatt til etterretning.

d. Bispemøtet våren 1997

Protokollen ble tatt til orientering.

2/97 RAPPORTER

**A. Unit III kommisjonen i KV, 12.-19. jan. 1997, Nairobi, Kenya
v/ Trond Bakkevig**

I tilknytning til *Theology of Life* -prosjektet i KVs Unit III var Tore Johnsen, som representant for Samisk kirkeråd, invitert til å delta i nemndsas samtale med erfaringer fra det samiske delprosjektet "We affirm that the Earth is the Lord's". Dette må regnes som et pionerprosjekt i samisk kirkelig sammenheng.

Tore Johnsen skildret hvordan fornorskningspolitikken og den kristne misjon hånd i hånd har utøvet et sterkt press overfor samene og det samiske i retning av å skille kultur og religion. Som samisk teolog oppleves dette skillet både kunstig og problematisk. Det samiske studieprosjektet er et forsøk på å forene kulturell identitet og kristen tro, begrunnet i en skapelsesorientert teologi.

På bakgrunn av studieopphold og kontakter med representanter fra urbefolkningsgrupper i store deler av verden målbar Johnsen et inntrykk av at en i de dominerende vestlige samfunn har forholdt seg til sine verdensbilder som religiøst nøytrale. En slik grunnholdning må betegnes som uholdbar, men preger iflg. Johnsen like fullt den rådende tenkning helt til i dag.

I nemndas samtale ble det framholdt at det er et helhetskirkelig ansvar i Dnk å ivareta det samiske perspektiv. TN stiller seg gjerne til disposisjon som ressursorgan for et teologisk oppfølgingsarbeid til prosjektet "We affirm that the Earth is the Lord's", dersom Samisk kirkeråd finner dette ønskelig.

Rapporten fra Unit III ble tatt til orientering.

- B. **FNs 51. generalforsamling**, 21. okt -3. nov. 1996, New York, USA
v/ Hans Morten Haugen

Rapporten ble tatt til orientering.

- C. **Faith and Order, Report from the plenary Commission to the Churches**
august 1996, Moshi, Tanzania

Turid Karlsen Seim gav herunder en muntlig statusrapport fra arbeidet i FaO.

Rapporten fra Moshi ble tatt til orientering.

3/97 **KIRKENS ENHET OG TROENS FUNDAMENTER**

Saksordfører: Jan Ove Ulstein

Leder orienterte om drøftelser i TN/AU over hvordan en bør bestemme TNs spesielle oppdrag som høringsinstans i denne saken. Spørsmålsstillinger omkring kirkens enhet/splittelse og spørsmål om hvilke økumeniske (felleskirkelige) konsekvenser de indrekirkelige forhold i Dnk kan få, må for TN være viktige aspekter å uttale seg om.

Det ble også innledende reflektert over kompetanseoppgang i kirkelige organer m.h.t. Kirkemøtets vedtak og tolkningen av dette. Det ble spurt i hvilken egenskap Bispemøtet stiller disse spørsmålene til høring.

Saksordfører framhevet at det i høyeste grad er innenfor TNs spesifikke oppdrag å vurdere hva som med rette kan splitte kirken, og hva som ikke kan kvalifisere som grunnlag for kirkesplittelse. Det indrekirkelige perspektivet er relevant innenfor det store spørsmålet om kirkens enhet.

Saksordfører reflekterte over hvordan en som kirke skal forvalte sannhet. Når oppstår et status confessionis og når kan en tale om vranglære? Her er det to ulike nivåer som må forholdes til hverandre, nemlig Bibelen og den gjeldende lære i kirken. I egentlig forstand er det bare Bibelen som uttrykker trosartikler. Men kirka har uttrykt sine trosartikler og ment at disse er utledet av det bibelske materialet. Kirkens trosartikler må prøves på sin skriftmessighet. Det ble påpekt at verken Bispemøtet eller Kirkemøtet har gjort de ulike sider ved spørsmålet om homofile i kirken til bekjennelsesspørsmål. BM har i sin uttalelse våren 1995 i praksis snarere plassert spørsmålet i adiafora-feltet. Det er grunn til å spørre om dette siste er vel begrunnet.

Det ble også i nemndas videre samtale reist kritiske innvendinger til å anvende dialektikken status confessionis / adiafora på dette problemet. En tok til orde for at disse alternativer må sees som ytterpunkter i debatten snarere enn de eneste standpunkter. En hevder da at kirken må ha en mening om homofili, begrunnet skapelsesteologisk. Dette vil være et område hvor en ut fra Skriften er forpliktet på en bestemt grunnholdning, hvor en må forholde seg til den menneskelige og kirkelige situasjon og hvor en i utgangspunktet verken kan definere problemfeltet som status confessionis eller adiafora.

I møte med den kirkelige situasjonen som nå foreligger, må, iflg. saksordfører, følgende tre spørsmål tas på alvor. For det første: «Hva er riktig? - hva er ut fra skriftutlegning, teologisk vurdering og kunnskap om mennesket, sant?». Derfra bør en gå videre til spørsmålet om hva en ut fra den faktiske situasjon og de teologiske og prinsipielle overveielser, gjør ordningsmessig. For det tredje vil det være viktig å spørre hvordan en best mulig kan håndtere den prosessen som foregår i alle lag av Dnk når det gjelder homofile i kirken. I nemndas samtale ble det hevdet at vilje til kommunikasjon er et økumenisk krav. TN bør markere fullstendig vilje til kommunikasjon i denne prosessen.

Nemnda var entydig i den holdning at etiske spørsmål *kan* være lærespørsmål. Det går imidlertid ikke noen direkte linje fra ett tilfelle der kirkens lære står på spill og til et annet etisk problemområde i kirken. Etisk meningsbrytning i kirken er legitimt. Det *kan* komme til et punkt der det ikke er legitimt lenger. Først da er det et bekjennelsesspørsmål. Et etisk spørsmål står i en teologisk og læremessig sammenheng, og det oppstår i en konkret situasjon. Det etiske spørsmål vil få sitt «Stellenwert» ut fra den teologiske sammenheng det står i. Det ble ganske klart uttrykt fra flere av nemndas medlemmer at en vanskelig kunne se at spørsmålene om homofile i kirken forsvarlig jkan tillegges et slikt stellenwert at det her skulle være snakk om status confessionis. Det kan vanskelig sies at det her forkynnes en annen Kristus. Det ble imidlertid tatt til motmæle mot dette resonnement ved å hevde at spørsmålene om homofile i kirken har sitt stellenwert i skapelsesteologien, og ikke uformidlet kan knyttes til Kristusforkynnelsen eller mennesket bestemt som rettferdiggjort.

Det ble videre ut fra en Stellenwert-tenkning hevdet at dersom spørsmålene om homofile i kirken virkelig kunne splitte kirken, måtte samstemmighet i synet på homofili skape enhet. Her kan en i en økumenisk sammenheng ikke se noe nødvendig samsvar når det gjelder sentrale teologiske lærespørsmål. Det ble videre påpekt at selv om det nok har eksistert en kirkelig praksis i forhold til homofili, har homofili aldri vært et lærepunkt i kirken. Til dette ble innvendt at det er historiske situasjoner som har gjort aktuelle spørsmål til lærepunkt i kirken. Derfor er det ikke i og for seg et argument at homofili av kirken tidligere ikke skulle ha vært klart definert som lærepunkt.

Nemnda var imidlertid samstemt i å påpeke at dersom Dnk skulle komme til å behandle homofilproblematikken som bekjennesspørsmål, ville en få betydelige problemer med å forholde seg til andre kirker som en nå har forpliktende samarbeid med i ulike økumeniske sammenhenger. Det måtte nøye gjennomtenkes hvordan Dnk skulle forholde seg til en del andre kirker i et slikt tilfelle. Dessuten ble det trukket fram at TN sterkt vil oppfordre dem som fatter vedtak på vegne av Dnk både i embets- og rådsstrukturen, til å se sammenhengen mellom det indrekirkelige og det økumeniske. Det må være samsvar mellom kriteriene for kirkens enhet stilt overfor andre kirker og stilt overfor brytninger i egen kirke.

Nemnda ønsket å markere at spørsmålet om enhet rundt nattverdbordet også hører hjemme i sammenheng med den problematikken som «Kirkens enhet og troens fundamenter» tar opp. En kan ikke behandle alle vesentlige aspekter ved dette tilfredsstillende som sjelesørgeriske utfordringer.

Det ble i et sammenfattende innlegg pekt på tre nivåer som spørsmålene som blir reist i «Kirkens enhet og troens fundamenter», må behandles på:

1. Læreavgjørelser
2. Kirkelige ordninger (innbefattet tilsyn)
3. Ulike teologiske syn

Læreavgjørelser kommer til oss gjennom historien, noe gjøres til bekjennesspørsmål der og da, det skjer et historisk valg. Kirkemøtet og Bispemøtet har ikke gjort homofili i kirken til bekjennesspørsmål; hvilken status skal disse spørsmål ha? Dette har å gjøre med Stellenwert - i hvilken sammenheng står disse spørsmålene?

I de **kirkelige ordninger** ligger det innbakt en teologi. Kirkemøtet har tatt stilling på teologisk grunnlag og har uttalt seg klart om ordningsspørsmålene. Det kan bare være én ordning i kirken som helhet. Det *utøves* én ordning. Likevel kan det være **ulike syn** i kirken. Så lenge kirken ikke har gjort dette til bekjennesspørsmål, er ikke disse syn og den teologiske begrunnelse disse gis, kirken uvedkommende.

Det ble konkret henvist til s.12 i innstillingen «Kirkens enhet og troens fundamenter» og hevdet at innstillingen forblir uklar når den behandler forholdet mellom syn og ordning i kirken. I andre spørsmål har en gitt samvittighetsfrihet selv om det bare er en offisiell ordning i kirken (kvinneprestspørsmålet). Dette blir ikke oppfattet som grunnlag for kirkesplittelse. En kan fastholde flere syn selv om det bare er én ordning - denne ordning vil kunne reflektere et offisielt syn. En kan ikke se prinsipielle grunner til at en tilsvarende holdning ikke ville kunne praktiseres i spørsmålene om homofile i kirken. Dnk må advares mot å legge opp en strategi for splittelse.

Til spørsmålet om tilsynsfrasingelse med begrunnelse i CA 28, vil nemnda på prinsipielt grunnlag holde en slik mulighet åpen. Men det vil her være et påtrengende behov for en ryddig kirkelig prosedyre. En bør ikke kunne frasi seg tilsyn uten enten å reise læresak eller selv å søke avskjed. En må skille tydelig mellom det å frasi seg tilsyn og det å be om samvittighetsfrihet.

Vedtak:

TN ber sekretariatet og TN/AU om å ferdigstille en høringsuttalelse ut fra saksframlegget og samtalen i nemnda. Uttalelsen sendes på høring til nemndas medlemmer før den oversendes Bispemøtets arbeidsgruppe.

4/97 EMBETSSPØRSMÅL I LYS AV PORVOO-AVTALEN, AVKLARING AV ANSVARFORHOLD

Saksordfører: Trond Bakkevig

Biskop Andreas Aarflot og MKRs generalsekretær var spesielt invitert av nemnda til å delta i nemndas drøftelser under denne saken.

Saksordfører innledet til en samtale for å avklare ansvarsforhold og koordinere det videre arbeid i Dnk omkring Porvoo-avtalen. For TN vil det være avgjørende å se hvilke felter innenfor Porvoo-tematikken det er mest fruktbart for nemnda å arbeide med. Saksordføreren mente at det i den videre samtale er behov for oppklaring av (1) den norske struktur omkring oppfølgingen av Porvoo-avtalen og (2) hvilke spørsmål en skal arbeide videre med i hvilke organer. Saksordfører påpekte at Kirkemøtets vedtak er entydig på det punkt at det er MKR som har hovedansvaret for oppfølgingen av Porvoo-avtalen.

Biskop Andreas Aarflot holdt innledningsvis et orienterende innlegg som kan oppsummeres som følger:

Aarflot innledet med å bemerke at det er teologisk konsulent i MKR som er Dnks offisielle representant i Porvoo Contact Group, og som derfor har den løpende kontakt mellom Dnk og Porvoo-fellesskapet. Aarflot er co-chairman på vegne av samtlige lutherske kirker i Porvoo-regionen. Biskopen av Grimsby, David Tustin, er co-chairman på vegne av de anglikanske kirker. Aarflot innehar posisjonen som co-chairman på luthersk side til "Church Leaders Consultation" 12.-17. mars 1998 i Turku (Åbo), Finland, der det velges nye tillitspersoner for neste periode. Det er naturlig at denne posisjonen da går videre til en annen luthersk kirke.

Videre ble viktigheten av å sikre norsk deltagelse i kommende konsultasjoner, understreket. I nærmeste framtid gjelder dette spesielt konsultasjonen i januar 1998 om de kirkerettslige konsekvenser av Porvoo-avtalen. Dette temaet arbeides nå også med i KUF.

Utvexling av prester vil være en viktig del av implementeringen av avtalen. «Licence to officiate» er allerede gitt både til enkelte prester i Den anglikanske kirke for tjeneste i Dnk og til enkelte prester i Dnk for tjeneste i Den anglikanske kirke. Teologisk utveksling bør videreutvikles på institusjonsplan. "Anglo-baltic-scandinavian theological conference" har vært et banebrytende forum for meningsutveksling og teologisk arbeid fram til undertegnelsen av Porvoo-avtalen. En må nå vurdere om denne bør avløses av teologiske konferanser som er mer formelt innordnet i Porvoo-strukturen.

Aarflot mente at en fra norsk side har mye å bidra med inn i Porvoo-fellesskapet når det gjelder forståelsen av diakonatet. Den anglikanske kirkes «Clerus minor»-løsning ivaretar ikke det spesifikt diakonale oppdrag godt nok. Det karitative aspekt kommer i bakgrunnen i forhold til fikseringen om det tredelte embetet.

Når det gjelder den prinsipielle forståelse av Porvoo-avtalen, er Bispemøtet og Kirkemøtet sine premisser ryddige og tydelige. Det er først når disse premissene tøyes og dras i interessebestemte retninger at det blir hevdet synspunkter som ikke springer fram av dokumentet. Det vi står inne for, er hva dokumentet sier. Dnk er f.eks. ikke bundet av Porvoo-dokumentet til embetsfundamentalistiske standpunkt.

Med referanse i den diskusjon som har oppstått i Porvoo-fellesskapet, ble det henvist til Fellesserklæringens tale (§ 32 k og 42) om den grunnleggende betydningen av "pastoral oversight (episcopal)". Det ble bekreftet at tilsynstjeneste er en nødvendighet for kirken. Aarflot fastslo videre at vi har en slik ordnet tilsynstjeneste i vår kirke, som ivaretar enhet og kontinuitet og er fullt anerkjent i Porvoo-fellesskapet. Vi må ikke argumentere slik at vi svekker legitimiteten i det bispeembetet vi allerede har.

Når det gjelder ordinasjon er det en grunntanke at det å ordinere er et proprium, eller et prerogativ, for bispeembetet. Dette er i samsvar med normalordningen i Dnk. Det er unntakstilfellene i vår kirkelige praksis som evt. kan problematiseres. Ved vakanse ordinerer domprosten på fullmakt fra biskopen. Dette er en nødsforanstaltning. Hvor det foreligger en kirkelig nødssituasjon, hvorfor der ikke godkjenne en domprost-ordinert prest? Fordi det ikke lenger foreligger noen nødssituasjon i Oslo bispedømme, er denne adgang her trukket tilbake.

Ordningen med biskoppelige fullmakter til å gjøre prestatjeneste med sakramentsforvaltning ble også omtalt. Her tales det om tids- og stedsavgrensede fullmakter. Bispemøtets retningslinjer fra 80-tallet er restriktive. Prinsipielt og teologisk er ordningen betinget av nødssituasjon. I virkeligheten er det snakk om å gi kirkelig betjening med ord og sakrament der en ellers hadde stått uten slik betjening. Dette gjelder også teologistudentenes praksis. Bispemøtet høsten 1996 gjentok at det er nødstankegangen som ligger til grunn; BMs preses hevdet at det ikke er behov for å gå etter vår kirkerettslige praksis på dette punkt nå.

Når det gjelder gjensidig deltakelse ved bispeordinasjoner eller bispevigslinger, er Dnk med glede med på dette som normalordning. Porvoo-avtalens tekst lyder "invite eachothers bishops normally". Dette må bl.a. sees som anerkjennelse av likeverdighet, at vi har del i det samme bispeembetet fra før av.

Samtalen i nemnda fulgte opp Aarflots innlegg både i helhetskirkelig perspektiv og i enkeltheter. Det ble i et langsiktig perspektiv meldt behov for en kontinuerlig teologisk besinnelse på Porvoo-avtalen som helhet. Det ble hevdet at en må være åpen for å ta opp til revisjon både praksis og teologi i vår kirke. Når det gjelder diakoni-tjenesten og kateket-tjenesten oppleves situasjonen embetsteologisk uavklart. Det gjelder også forståelsen av bispeembetet.

Når det gjelder tolkning og utlegging av Porvoo-avtalen, ble det gjort svært tydelig i nemndas samtaler at Kirkemøtets merknader er den autoritative fortolkningen av hva som ligger i vår tilslutning til Porvoo-avtalen. Her tydeliggjøres bl.a. at det man underskriver, er selve erklæringen. Samtidig er det klart at intensjonen i Porvoo-erklæringen er en felles tenkning, synlighet og normalordninger i Porvoo-regionen. Dette går ikke om embetsteologi isolert sett, men å finne en praksis som synliggjør kirkefelleskapet og som respekterer ens egen forståelse.

Det ble også løftet fram at Porvoo-avtalen byr på berikende og utfordrende muligheter for Dnk. Det ble tatt til orde for å se inngåelsen i Porvoo-felleskapet som en ny teologisk og kirkelig kontekst for å tolke våre egne bekjennelsesskrifter. Det ligger et positivt fortegn i dette at Dnk nå får utfordringen å forme forståelsen av (bl.a) diakonatet i et økumenisk perspektiv. Det ble derfor oppfordret til å få igang en debatt i de diakonale miljøer om diakoniens forhold til Porvoo.

Det ble i nemnda bekreftet at TN, innenfor rammen av MKRs ansvar, ønsker å arbeide videre med forståelsen av diakonatet. En konkret oppfordring ble gitt sekretariatet om å ta kontakt med de diakonale fagmiljøer (Diakonhjemmet, TF, Lovisenberg-høyskolen) for å arrangere en konferanse med det formål å få Porvoo og tenkningen i de diakonale fagmiljøer til å møtes. Her bør det, foruten norsk representasjon, være representasjon fra anglikanske kirker og fra arbeidsgruppen rundt Hannover-rapporten.

Det ble videre understreket at blant de personer som representerer Dnk i den prosessen som bør komme med henblikk på forståelsen av diakonatet, må det være diakoner. Praksis-elementet er viktig også for å rydde opp i det teoretiske.

Det fant sted en samtale om gjensidig deltakelse ved bispeordinasjoner eller bispevigslar, som konkluderte med at slik deltakelse i Dnk vil praktiseres som normalordning. En ser likevel ikke at Dnk ut fra teologisk tenkning har forpliktet seg til slik deltakelse i ethvert tilfelle.

Vedtak:

1. TN tar orienteringen fra Bispemøtets preses til etterretning.
2. TN befester sitt ønske om å følge opp forståelsen av diakonatet i rammen av Porvoo-felleskapet, og ber sekretariatet om å legge til rette for en konsultasjon i samarbeid med diakonale miljøer.

5/97 FLERKULTURELT SAMFUNN, TEOLOGISKE UTFORDRINGER

MKRs generalsekretær la fram saken. Det ble gjort rede for hva som er gjort og tenkt i de sentralkirkelige råd rundt tematikken "Det flerkulturelle og flerreligiøse Norge". Det ble videre orientert om hvordan TNs initiativ er blitt tenkt inn i denne helhetlige rammen.

I nemndas samtale ble det beklaget at sekretariatet ikke var kommet lenger m.h.t. å følge opp TN-initiativet.

En presiserte ut fra TNs intensjoner at adressaten for en slik betenkning / utredning må tenkes videre enn dem som i ulike sammenhenger representerer Dnk i møte med andre religioner og livssyn. Betenkningen bør utformes slik at den kan vekke interesse hos mennesker som er opptatt av kirkas rolle i det norske flerkulturelle samfunn. Hvordan kan Dnk være en sann og troverdig kristen kirke i den faktiske flerkulturelle situasjon?

Betenkningen bør også tydeliggjøre for den normale menighet i Dnk at det ikke er noen vei tilbake til "den kristne enhetskulturen" og bidra til en realitetorientering og en konstruktiv nyorientering i tenkning og praksis overfor det samfunn vi er kirke i.

Vedtak:

TN gjenoppnevner Trond Bakkevig, Heid Leganger Krogstad og Helge Kvanvig til å utarbeide et mandat for en betenkning / utredning, gi den et tidsperspektiv og nedsette en prosjektgruppe. En finner fram til en sekretær i samarbeid med gruppen.

6/97 KVs SELVFORSTÅELSE, COMMON UNDERSTANDING AND VISION OF THE WCC

Saksordfører: Thor Strandenæs

Nemndleder orienterte innledningsvis om behandlingen av saken i MKRs møte 5.-6. mai 1997. Saksframlegget til TNs møte var identisk med saksframlegget til dette MKR-møtet. I framlegget inngikk et utkast til høringsuttalelse fra Dnk til det endelige CUV-dokumentet. Det ble allerede i MKR-møtet klart at det foreliggende utkast må revideres betraktelig før det går et endelig svar til LVF fra Dnk. TN ble orientert om at det i MKR-møtet ble det oppnevnt en arbeidsgruppe for å slutføre revisjonen av Dnks svartekst, bestående av Anne Tvetter (medlem i Kvs sentralkomité), Turid Karlsen Seim (leder av TN), Atle Sommerfeldt (Kirkens nødhjelps representant i MKR) samt MKRs generalsekretær og teologiske konsulent.

Saksordfører påpekte innledningsvis faren i at utviklingsprosessen og produksjonen av slike dokumenter blir drevet for tett i staben i Geneve. Den 3. verdens kirker kan slik bli utelukket fra å respondere på og påvirke teksten. Dette perspektiv har relevans for hvilke stemmer som til syvende og sist kommer til uttrykk i den nye visjon og forståelse av KV.

Saksordfører la opp til primært å konsentrere den videre samtalen i møtet om Dnks svardokument. Det ble innledningsvis særskilt påpekt at en må gi en sterkere motivasjon for de svar som Dnk gir til CUVs struktur-kapitler. Særskilt det hovedperspektiv at kirkene skal representeres direkte der de viktige avgjørelser i KV tas. Her står det om reelt likeverd mellom medlemskirkene - at innflytelse ikke styres primært av økonomiske ressurser og representasjon i stabene. Det er kirkene som utgjør KV, ikke et sekretariat.

Når KVs betydning for Dnk tematiseres, bør fokus primært rettes mot det vi møter i KV som vi ellers ikke hadde møtt - det som gjør at vi får hjelp til å se oss selv utenfra. Det ble stilt spørsmål ved at kapitlet om hva KV har betydd for Dnk, er så omfattende. Dersom KVs betydning for Dnk skal tas med i svaret, bør en konkretisere mer, spesielt med tanke på modeller og metoder i det økumeniske arbeid. Dialog kan trekkes fram, både økumenisk dialog og religionsdialog. KV har lyktes i å virke økumenisk motiverende.

TN ønsket å markere støtte til den sterke vektlegging av arbeidet for Kirkens synlige enhet som kommer fram i CUV-teksten. Til temaet "Kirkens synlige enhet" ble det hevdet at den økumeniske tekst (CUV) er god idet den rotfester kirkens synlige enhet i fellesskapet av mennesker som lever sammen og reflekterer at evangeliet gjør noe med mennesker der de er i sitt daglige arbeid. Det er viktig å poengtere at enheten gir seg uttrykk i alle sider ved kirkens liv. Kirkens kontekstualitet må tas på alvor, det at den vokser ut av noe. Dette er for dårlig reflektert i Dnks svarutkast. Svarutkastet tenderer til å isolere det teologiske og kirkelige, kommentaren blir for innadvendt og kirkelig.

Det ble kommentert at bestemmelsen av hva som er KVs ekklesiale trekk, må omgås med språklig og teologisk omhyggelighet. Dette er ikke tilstrekkelig ivaretatt i Dnks svarutkast (s.9, pkt.4). Konsiliaritetstanken er her mer fruktbar å bygge ut enn henvisningen til gudstjenestefellesskapet i KV. Toronto-erklæringen ligger nå som et charter og garanterer en akseptabel, om ikke fullgod, forståelse til denne problematikken for flere medlemskirker.

Av enkeltmomenter ble det videre tatt til orde for

- at KV i det videre arbeid må ta høyde for forholdet til de konfesjonelle verdensomspennede organisasjoner.
- en kritisk holdning til å gi agencies organisert rolle og plass. Hovedpoenget er å unngå at andre enn kirkene etablerer en maktposisjon i KV-strukturene.
- at det norske svar tydelig bør framheve den nødvendige sammenhengen mellom arbeidet for enhet, misjon og sosialetisk engasjement. Det er nettopp i denne sammenhengen CUV-dokumentet har en tendens til å svikte. Dette gjelder særlig CUVs forord.
- det må reflekteres over hvordan KV forholder seg til vekst i kirker som ikke bærer de institusjonelle kjennetegn? (jmf CUV pkt 4.7)
- det kritikkverdige i at ungdomsperspektivet stort sett er usynlig i CUV-dokumentet.
- at uttrykket "vår tids misjonerende strukturer" må personaliseres. Menneskenes vitnesbyrd må også komme til uttrykk i strukturene.
- at formuleringen om utdanning på s.11 blir endret til: "Foster renewal and growth in education and ecumenical formation"

Når det gjelder struktur-spørsmålene er det etter nemndas mening særlig viktig å understreke at Dnk ønsker å opprettholde sentralkomiteen i dens nåværende form. Dette ikke minst for å sikre innflytelse fra alle kirker, ikke bare de tradisjonelt økonomisk og tradisjonelt ressurssterke. Nemnda går også sterkt inn for å opprettholde generalforsamlingene.

Vedtak

TN slutter seg til MKRs vedtak om å nedsette en arbeidsgruppe for å slutføre revisjonen av Dnks svartekst.

7/96 JOINT DECLARATION ON THE DOCTRINE OF JUSTIFICATION

Saksordfører: Oskar Skarsaune

Saksordfører innledet med å påpeke at Kirkemøtet høsten 1997 vil få Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren presentert som sak for første gang. Saksordfører anbefalte å gi et begrunnet / resonnerende svar. Svaret bør inneholde

- et grunnleggende JA til at her er det gjort betydelige framskritt.
- konstatering av en oppsiktsvekkende stor grad av konvergens. Det er ikke grunnlag for å problematisere eller svekke realitetene i at en slik konvergens her foreligger.
- en kritisk vurdering av bærekraften / bredden av denne konvergens. Er det her brukt for generelle og uforbeholdne vendinger? En kan ikke sies å ha gjort seg ferdig med de tilstøtende teologiske problemstillinger med dette. De tilstøtende spørsmål griper i realiteten ganske langt inn i læren om rettferdiggjørelsen.
- en drøfting av hvorvidt fellesformuleringene i kap.4 har den bærekraft som gjør at de påfølgende utlegningene er uproblematisk.

Det var etter nemndas vurdering klart at Dnk ikke behøver sette noen del av sitt bekjennelsesgrunnlag ut av kraft for å vedta / tilslutte seg felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren slik den nå foreligger.

Det ble diskutert hvordan nåde-begrepet blir utlagt i § 22, 23 og 24 om "rettferdiggjørelsen som syndstilgivelse og rettferdiggjøring". Noen av nemndas medlemmer mente at det i den underliggende teologiske argumentasjon her finner sted en parallell-kjøring av nåden forstått som favor Dei og nåden forstått som Gratia infusa. Dette oppleves problematisk, da en hevder at forståelsen av nåden som favor Dei utelukker infusa-forståelsen.

Det ble på den annen side hevdet at nåden i dette avsnittet blir utlagt i bibelske metaforer som ikke utelukker hverandre. Felleserklæringens tekst holder et grunnleggende og gjennomgående oppgjør med tanken om meritum - en fortjenstfullhet overfor Gud. Nåde-forståelsen er i felleserklæringen aldri knyttet opp mot noen meritum-tanke. Derfor finner en teksten forsvarlig i utleggelsen av den felles forståelse av rettferdiggjørelsen. I § 26-27 om "rettferdiggjørelse ved tro og av nåde" gjøres det tydelig at den rettferdiggjørende nåden, favor Dei, ikke kan eies. Noe av uklarheten i §22-24 blir derfor løst i lys av §26 og 27.

I tilknytning til de avsnitt der nemndas behandling har pekt på problemer ved teksten, ble det også reflektert over metodikken som er benyttet i møte med de teologiske sakskomplekser og tolkningstradisjoner. Oppgaven er vanskelig. To teologiske tradisjoner som har sin klassiske språklige utforming skal stilles tett opp mot hverandre. En har løst utfordringen ved å:

1. finne et fellesspråk der en erklærer grunnsannhetene om rettferdiggjørelsen.
2. utlegge felleserklæringen i et språk som ikke opphever det konfesjonelle tradisjonsbestemte språket.

En gav uttrykk for at nemnda aksepterer dette som metodikk og anerkjenner at denne tekst bringer kirkene nærmere hverandre.

Det ble oppsummerende anbefalt at en i framlegget til Kirkemøtet vektlegger en tilstrekkelighets-argumentasjon, som gjør at Dnk kan tilslutte seg felleserklæringens § 40, der det heter at "den forståelsen av rettferdiggjørelseslæren som er fremlagt i denne erklæring, viser at det finnes en konsensus mellom lutheranere og katolikker når det gjelder de grunnleggende sannheter i rettferdiggjørelseslæren". Videre ble det anbefalt at framlegget gjør greie for noen av de innvendinger som er blitt reist underveis i den norske prosessen og at framlegget tematiserer spørsmålet om konsekvenser / konsekvensløshet av denne erklæringen.

Nemnda la vekt på at den norske oversettelsen av felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren blir gjort godt tilgjengelig. En gav sin støtte til planene om lokale katolsk-lutherske

samtalegrupper omkring felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren med utgangspunkt i et egnet studieopplegg og den norske oversettelsen av felleserklæringen, slik dette kom fram i MKR sak 26/97.

Vedtak

1. TN/AU utarbeider et forslag til framlegg etter at MFs uttalelse er innkommet. Framlegget sendes på høring til nemndas medlemmer før oversendelse til MKR og KM.
2. TN anmoder MKR om å bidra til å utarbeide et felles studieopplegg med Den katolske kirke til Felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren, med tanke på bruk i lokale katolsk-lutherske studiegrupper.

8/97 NORDISK KATOLSK-LUTHERSK DIALOG

Saksordfører: Helge Kvanvig

Saksordfører etterlyste en tydelig angivelse av hva som er grunnlaget og hva som er målsetningen for samtale i den nordiske luthersk - romersk katolske kommisjonen. Fra norsk luthersk side vil det være naturlig at felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren danner et grunnlag å samtale ut fra. Der det foreligger enighet, må en gå videre og spørre etter de praktiske konsekvenser. Hva har dette å si for forståelse og praksis når det gjelder evharisti og episkopat? Til Den katolske kirke bør det spørres. "Hva må til nå for at vi kan tenke i retning av forandret praksis?"

Nemndas leder tok til orde for at det bør ordnes en fast rapporteringsrutine fra den nordiske kommisjonen til den internasjonale luthersk - romersk katolske kommisjon. Den nordiske kommisjonen ble også anbefalt å oppsummere den konsensus som er oppnådd i det internasjonale arbeidet som omhandler nattverd og deretter se sitt arbeid med apostolisitet og apostolisk suksesjon i lys av dette.

Av innbydelsen er det uklart hvilken type kompetanse Dnk er bedt om å sette inn i dialogen. Det ser ut som om kirkene i utgangspunktet kan regne med å få inn én delegat hver i kommisjonen. Det er imidlertid noe uklart om det i kommisjonen i tillegg til disse representanter også vil sitte en co-chair fra henholdsvis katolsk og luthersk side. For å gi muligheter til en helhetlig faglig dekning i kommisjonen, gikk nemnda inn for å foreslå en fagteolog med relevant kompetanse og én biskop, som begge ville kunne representere bredden i Den norske kirke.

Som fagteolog med spesialkompetanse innenfor patristikk foreslo TN professor Oskar Skarsaune. Som biskop fra Dnk foreslo TN Odd Bondevik.

Vedtak

TN hilser initiativet til en nordisk luthersk - romersk katolsk kommisjon (NLRCC) velkommen.

TN foreslår å oppnevne følgende representanter til Den nordiske luthersk - romersk katolske kommisjon:

1. Professor Oskar Skarsaune
2. Biskop Odd Bondevik

9/97 INKLUDERENDE SPRÅK

Saksordfører: Turid Karlsen Seim

Saksordfører refererte til denne sakens forhistorie og hilste planen om å dra igang en konsultasjon om kjønnsinkluderende språk i kirken velkommen tilbake til TN. Ansvar er i noen grad knyttet tilbake til Komitéen for det økumeniske tiår. Konsultasjonen er tidfestet til 23. januar 1998.

Det ble tatt til orde for at konsultasjonen bør legges opp slik at den utfordrer til dialog og høyttenkning ut fra et kjønnsinkluderende perspektiv. En ønsker særskilt å utfordre til dialog de miljøer i Norge som har stått for det teologidrivende arbeid som er blitt nedfelt i liturgi og bibeloversettelse. TN vil legge vekt på at dette skjer i rammen av en integrert teologisk tenkning, der en kan gå etter hvilke synspunkter og teologiske argumentasjonslinjer som lar seg forsvare i møte med spørsmål som reises på dette feltet.

Det ble i samtalen understreket at våre liturgier bør settes under kritisk søkelys i en slik konsultasjon, ettersom den faste bruk av disse gir oss selve språket som målbærer vår tro i det gudstjenestelige fellesskap. Det ble uttrykt ønske om at noen av dem som har arbeidet fram liturgien i Dnk blir involvert i seminaret, slik at det kan oppstå en ekte dialog mellom nye perspektiver som løftes fram i konsultasjonen og den tenkning som har ligget til grunn for utarbeidelsen av den liturgien vi nå har.

Det ble også diskutert hvilken grad av og hvilken form for filologisk kompetanse som bør innhentes til en slik konsultasjon. Det ble uttrykt ønske om en sterkere litterær kompetanse enn i det foreliggende forslag. Et kjønnsinkludert språk må også omfatte metaforer, den virkelighet en metafor skaper og forholdet til begreper som er reist på metaforer. Bibelens, liturgiens og den kirkelige tradisjons språk må i dette perspektiv møtes med bevissthet ut fra en litterær kompetanse.

Vedtak:

TN ønsker å gå inn som medarrangør av en konsultasjon om inkluderende språk, sammen med Komitéen for det økumeniske tiår. TN ser positivt på planleggingsgruppas forslag til opplegg for en slik konsultasjon. En imøteser gruppas videre arbeid.

10/97 ORIENTERINGSSAKER

- A. Oppfølging av avtalen om utvidet kirkefelleskap mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke.**

Referat fra møte i Metodistisk-luthersk kontaktgruppe 14. mars 1997 ble kort kommentert og tatt til orientering.

- B. Kontakt mellom Dnk og Den evangelisk-lutherske frikirke, herunder frikirkens søknad om assosiert medlemskap i LVF.**

Det ble kort gjort rede for den innledende kontakt som har funnet sted på stabsnivå mellom Den evangelisk-lutherske frikirke og Den norske kirke for å klargjøre praktisk-kirkelige forhold. Det er tenkt nedsatt en kontaktgruppe for å arbeide vider med dette. En regner med at de mest presserende spørsmål kan løses i løpet av et begrenset antall møter.

TN 114/97

Protokoll
TEOLOGISK NEMND
14. mai 1997, Underhaugsvn. 15, Oslo

Til stede: Turid Karlsen Seim (leder), Trond Bakkevig, Odd Bondevik (fra sak 4), Arve Brunvoll, Helge Kvanvig, Berit Lånke, Oskar Skarsaune, Thor Strandenæs, Jan Ove Ulstein; Stig Utnem (sak 3, 4 og 5), Einar Vegge (sekr.)
Gjester: Biskop Andreas Aarflot (sak 4), Tore Johnsen (sak 2).

1/97 PROTOKOLLER

a. TN 24.-25. okt. 1996

Protokollen ble godkjent.

b. TN/AU 3. april 1997

Protokollen ble tatt til etterretning.

c. MKR 6.-7. febr. 1997

Protokollen ble tatt til etterretning.

d. Bispemøtet våren 1997

Protokollen ble tatt til orientering.

2/97 RAPPORTER

**A. Unit III kommisjonen i KV, 12.-19. jan. 1997, Nairobi, Kenya
v/ Trond Bakkevig**

I tilknytning til *Theology of Life* -prosjektet i KV's Unit III var Tore Johnsen, som representant for Samisk kirkeråd, invitert til å delta i nemndsas samtale med erfaringer fra det samiske delprosjektet "We affirm that the Earth is the Lord's". Dette må regnes som et pionerprosjekt i samisk kirkelig sammenheng.

Tore Johnsen skildret hvordan fornorskningspolitikken og den kristne misjon hånd i hånd har utøvet et sterkt press overfor samene og det samiske i retning av å skille kultur og religion. Som samisk teolog oppleves dette skillet både kunstig og problematisk. Det samiske studieprosjektet er et forsøk på å forene kulturell identitet og kristen tro, begrunnet i en skapelsesorientert teologi.

På bakgrunn av studieopphold og kontakter med representanter fra urbefolkningsgrupper i store deler av verden målar Johnsen et inntrykk av at en i de dominerende vestlige samfunn har forholdt seg til sine verdensbilder som religiøst nøytrale. En slik grunnholdning må betegnes som uholdbar, men preger iflg. Johnsen like fullt den rådende tenkning helt til i dag.

I nemndas samtale ble det framholdt at det er et helhetskirkelig ansvar i Dnk å ivareta det samiske perspektiv. TN stiller seg gjerne til disposisjon som ressursorgan for et teologisk oppfølgingsarbeid til prosjektet "We affirm that the Earth is the Lord's", dersom Samisk kirkeråd finner dette ønskelig.

Rapporten fra Unit III ble tatt til orientering.

- B. **FNs 51. generalforsamling**, 21.okt -3. nov. 1996, New York, USA
v/ Hans Morten Haugen

Rapporten ble tatt til orientering.

- C. **Faith and Order, Report from the plenary Commission to the Churches**
august 1996, Moshi, Tanzania

Turid Karlsen Seim gav herunder en muntlig statusrapport fra arbeidet i FaO.

Rapporten fra Moshi ble tatt til orientering.

3/97 **KIRKENS ENHET OG TROENS FUNDAMENTER**

Saksordfører: Jan Ove Ulstein

Leder orienterte om drøftelser i TN/AU over hvordan en bør bestemme TNs spesielle oppdrag som høringsinstans i denne saken. Spørsmålsstillinger omkring kirkens enhet/splittelse og spørsmål om hvilke økumeniske (felleskirkelige) konsekvenser de indrekirkelige forhold i Dnk kan få, må for TN være viktige aspekter å uttale seg om.

Det ble også innledende reflektert over kompetanseoppgang i kirkelige organer m.h.t. Kirkemøtets vedtak og tolkningen av dette. Det ble spurt i hvilken egenskap Bispemøtet stiller disse spørsmålene til høring.

Saksordfører framhevet at det i høyeste grad er innenfor TNs spesifikke oppdrag å vurdere hva som med rette kan splitte kirken, og hva som ikke kan kvalifisere som grunnlag for kirkesplittelse. Det indrekirkelige perspektivet er relevant innenfor det store spørsmålet om kirkens enhet.

Saksordfører reflekterte over hvordan en som kirke skal forvalte sannhet. Når oppstår et status confessionis og når kan en tale om vranglære? Her er det to ulike nivåer som må forholdes til hverandre, nemlig Bibelen og den gjeldende lære i kirken. I egentlig forstand er det bare Bibelen som uttrykker trosartikler. Men kirka har uttrykt sine trosartikler og ment at disse er utledet av det bibelske materialet. Kirkens trosartikler må prøves på sin skriftmessighet. Det ble påpekt at verken Bispemøtet eller Kirkemøtet har gjort de ulike sider ved spørsmålet om homofile i kirken til bekjennelsesspørsmål. BM har i sin uttalelse våren 1995 i praksis snarere plassert spørsmålet i adiafora-feltet. Det er grunn til å spørre om dette siste er vel begrunnet.

Det ble også i nemndas videre samtale reist kritiske innvendinger til å anvende dialektikken status confessionis / adiafora på dette problemet. En tok til orde for at disse alternativer må sees som ytterpunkter i debatten snarere enn de eneste standpunkter. En hevder da at kirken må ha en mening om homofili, begrunnet skapelsesteologisk. Dette vil være et område hvor en ut fra Skriften er forpliktet på en bestemt grunnholdning, hvor en må forholde seg til den menneskelige og kirkelige situasjon og hvor en i utgangspunktet verken kan definere problemfeltet som status confessionis eller adiafora.

I møte med den kirkelige situasjonen som nå foreligger, må, iflg. saksordfører, følgende tre spørsmål tas på alvor. For det første: «Hva er riktig? - hva er ut fra skriftutlegning, teologisk vurdering og kunnskap om mennesket, sant?». Derfra bør en gå videre til spørsmålet om hva en ut fra den faktiske situasjon og de teologiske og prinsipielle overveielser, gjør ordningsmessig. For det tredje vil det være viktig å spørre hvordan en best mulig kan håndtere den prosessen som foregår i alle lag av Dnk når det gjelder homofile i kirken. I nemndas samtale ble det hevdet at vilje til kommunikasjon er et økumenisk krav. TN bør markere fullstendig vilje til kommunikasjon i denne prosessen.

Nemnda var entydig i den holdning at etiske spørsmål *kan* være lærespørsmål. Det går imidlertid ikke noen direkte linje fra ett tilfelle der kirkens lære står på spill og til et annet etisk problemområde i kirken. Etisk meningsbrytning i kirken er legitimt. Det *kan* komme til et punkt der det ikke er legitimt lenger. Først da er det et bekjennelsesspørsmål. Et etisk spørsmål står i en teologisk og læremessig sammenheng, og det oppstår i en konkret situasjon. Det etiske spørsmål vil få sitt «Stellenwert» ut fra den teologiske sammenheng det står i. Det ble ganske klart uttrykt fra flere av nemndas medlemmer at en vanskelig kunne se at spørsmålene om homofile i kirken forsvarlig jkan tillegges et slikt stellenwert at det her skulle være snakk om status confessionis. Det kan vanskelig sies at det her forkynnes en annen Kristus. Det ble imidlertid tatt til motmæle mot dette resonnement ved å hevde at spørsmålene om homofile i kirken har sitt stellenwert i skapelsesteologien, og ikke uformidlet kan knyttes til Kristusforkynnelsen eller mennesket bestemt som rettferdiggjort.

Det ble videre ut fra en Stellenwert-tenkning hevdet at dersom spørsmålene om homofile i kirken virkelig kunne splitte kirken, måtte samstemmighet i synet på homofili skape enhet. Her kan en i en økumenisk sammenheng ikke se noe nødvendig samsvar når det gjelder sentrale teologiske lærespørsmål. Det ble videre påpekt at selv om det nok har eksistert en kirkelig praksis i forhold til homofili, har homofili aldri vært et lærepunkt i kirken. Til dette ble innvendt at det er historiske situasjoner som har gjort aktuelle spørsmål til lærepunkt i kirken. Derfor er det ikke i og for seg et argument at homofili av kirken tidligere ikke skulle ha vært klart definert som lærepunkt.

Nemnda var imidlertid samstemt i å påpeke at dersom Dnk skulle komme til å behandle homofilproblematikken som bekjennelsesspørsmål, ville en få betydelige problemer med å forholde seg til andre kirker som en nå har forpliktende samarbeid med i ulike økumeniske sammenhenger. Det måtte nøye gjennomtenkes hvordan Dnk skulle forholde seg til en del andre kirker i et slikt tilfelle. Dessuten ble det trukket fram at TN sterkt vil oppfordre dem som fatter vedtak på vegne av Dnk både i embets- og rådsstrukturen, til å se sammenhengen mellom det indrekirkelige og det økumeniske. Det må være samsvar mellom kriteriene for kirkens enhet stilt overfor andre kirker og stilt overfor brytninger i egen kirke.

Nemnda ønsket å markere at spørsmålet om enhet rundt nattverdbordet også hører hjemme i sammenheng med den problematikken som «Kirkens enhet og troens fundamenter» tar opp. En kan ikke behandle alle vesentlige aspekter ved dette tilfredsstillende som sjelesørgeriske utfordringer.

Det ble i et sammenfattende innlegg pekt på tre nivåer som spørsmålene som blir reist i «Kirkens enhet og troens fundamenter», må behandles på:

1. Læreavgjørelser
2. Kirkelige ordninger (innbefattet tilsyn)
3. Ulike teologiske syn

Læreavgjørelser kommer til oss gjennom historien, noe gjøres til bekjennelsesspørsmål der og da, det skjer et historisk valg. Kirkemøtet og Bispemøtet har ikke gjort homofili i kirken til bekjennelsesspørsmål; hvilken status skal disse spørsmål ha? Dette har å gjøre med Stellenwert - i hvilken sammenheng står disse spørsmålene?

I de kirkelige ordninger ligger det innbakt en teologi. Kirkemøtet har tatt stilling på teologisk grunnlag og har uttalt seg klart om ordningsspørsmålene. Det kan bare være én ordning i kirken som helhet. Det *utøves* én ordning. Likevel kan det være **ulike syn** i kirken. Så lenge kirken ikke har gjort dette til bekjennelsesspørsmål, er ikke disse syn og den teologiske begrunnelse disse gis, kirken uvedkommende.

Det ble konkret henvist til s.12 i innstillingen «Kirkens enhet og troens fundamenter» og hevdet at innstillingen forblir uklar når den behandler forholdet mellom syn og ordning i kirken. I andre spørsmål har en gitt samvittighetsfrihet selv om det bare er en offisiell ordning i kirken (kvinneprestspørsmålet). Dette blir ikke oppfattet som grunnlag for kirkesplittelse. En kan fastholde flere syn selv om det bare er én ordning - denne ordning vil kunne reflektere et offisielt syn. En kan ikke se prinsipielle grunner til at en tilsvarende holdning ikke ville kunne praktiseres i spørsmålene om homofile i kirken. Dnk må advares mot å legge opp en strategi for splittelse.

Til spørsmålet om tilsynsfrasingelse med begrunnelse i CA 28, vil nemnda på prinsipielt grunnlag holde en slik mulighet åpen. Men det vil her være et påtrengende behov for en ryddig kirkelig prosedyre. En bør ikke kunne frasi seg tilsyn uten enten å reise læresak eller selv å søke avskjed. En må skille tydelig mellom det å frasi seg tilsyn og det å be om samvittighetsfrihet.

Vedtak:

TN ber sekretariatet og TN/AU om å ferdigstille en høringsuttalelse ut fra saksframlegget og samtalen i nemnda. Uttalelsen sendes på høring til nemndas medlemmer før den oversendes Bispemøtets arbeidsgruppe.

4/97 EMBETSSPØRSMÅL I LYS AV PORVOO-AVTALEN, AVKLARING AV ANSVARFORHOLD

Saksordfører: Trond Bakkevig

Biskop Andreas Aarflot og MKRs generalsekretær var spesielt invitert av nemnda til å delta i nemndas drøftelser under denne saken.

Saksordfører innledet til en samtale for å avklare ansvarsforhold og koordinere det videre arbeid i Dnk omkring Porvoo-avtalen. For TN vil det være avgjørende å se hvilke felter innenfor Porvoo-tematikken det er mest fruktbart for nemnda å arbeide med. Saksordføreren mente at det i den videre samtale er behov for oppklaring av (1) den norske struktur omkring oppfølgingen av Porvoo-avtalen og (2) hvilke spørsmål en skal arbeide videre med i hvilke organer. Saksordføreren påpekte at Kirkemøtets vedtak er entydig på det punkt at det er MKR som har hovedansvaret for oppfølgingen av Porvoo-avtalen.

Biskop Andreas Aarflot holdt innledningsvis et orienterende innlegg som kan oppsummeres som følger:

Aarflot innledet med å bemerke at det er teologisk konsulent i MKR som er Dnks offisielle representant i Porvoo Contact Group, og som derfor har den løpende kontakt mellom Dnk og Porvoo-fellesskapet. Aarflots er co-chairman på vegne av samtlige lutherske kirker i Porvoo-regionen. Biskopen av Grimsby, David Tustin, er co-chairman på vegne av de anglikanske kirker. Aarflot innehar posisjonen som co-chairman på luthersk side til "Church Leaders Consultation" 12.-17. mars 1998 i Turku (Åbo), Finland, der det velges nye tillitspersoner for neste periode. Det er naturlig at denne posisjonen da går videre til en annen luthersk kirke.

Videre ble viktigheten av å sikre norsk deltagelse i kommende konsultasjoner, understreket. I nærmeste framtid gjelder dette spesielt konsultasjonen i januar 1998 om de kirkerettslige konsekvenser av Porvoo-avtalen. Dette temaet arbeides nå også med i KUF.

Utveksling av prester vil være en viktig del av implementeringen av avtalen. «Licence to officiate» er allerede gitt både til enkelte prester i Den anglikanske kirke for tjeneste i Dnk og til enkelte prester i Dnk for tjeneste i Den anglikanske kirke. Teologisk utveksling bør videreutvikles på institusjonsplan. "Anglo-baltic-scandinavian theological conference" har vært et banebrytende forum for meningsutveksling og teologisk arbeid fram til undertegnelsen av Porvoo-avtalen. En må nå vurdere om denne bør avløses av teologiske konferanser som er mer formelt innordnet i Porvoo-strukturen.

Aarflot mente at en fra norsk side har mye å bidra med inn i Porvoo-fellesskapet når det gjelder forståelsen av diakonatet. Den anglikanske kirkes «Clerus minor»-løsning ivaretar ikke det spesifikt diakonale oppdrag godt nok. Det karitative aspekt kommer i bakgrunnen i forhold til fikseringen om det tredelte embetet.

Når det gjelder den prinsipielle forståelse av Porvoo-avtalen, er Bispemøtet og Kirkemøtet sine premisser ryddige og tydelige. Det er først når disse premissene tøyes og dras i interessebestemte retninger at det blir hevdet synspunkter som ikke springer fram av dokumentet. Det vi står inne for, er hva dokumentet sier. Dnk er f.eks. ikke bundet av Porvoo-dokumentet til embetsfundamentalistiske standpunkt.

Med referanse i den diskusjon som har oppstått i Porvoo-fellesskapet, ble det henvist til Felleserklæringens tale (§ 32 k og 42) om den grunnleggende betydningen av “pastoral oversight (episcopate)”. Det ble bekreftet at tilsynstjeneste er en nødvendighet for kirken. Aarflot fastslo videre at vi har en slik ordnet tilsynstjeneste i vår kirke, som ivaretar enhet og kontinuitet og er fullt anerkjent i Porvoo-fellesskapet. Vi må ikke argumentere slik at vi svekker legitimiteten i det bispeembetet vi allerede har.

Når det gjelder ordinasjon er det en grunntanke at det å ordinere er et proprium, eller et prerogativ, for bispeembetet. Dette er i samsvar med normalordningen i Dnk. Det er unntakstilfellene i vår kirkelige praksis som evt. kan problematiseres. Ved vakanse ordinerer domprosten på fullmakt fra biskopen. Dette er en nødsforanstaltning. Hvor det foreligger en kirkelig nødssituasjon, hvorfor der ikke godkjenne en domprost-ordinert prest? Fordi det ikke lenger foreligger noen nødssituasjon i Oslo bispedømme, er denne adgang her trukket tilbake.

Ordningen med biskoppelige fullmakter til å gjøre prestatjeneste med sakramentsforvaltning ble også omtalt. Her tales det om tids- og stedsavgrensede fullmakter. Bispemøtets retningslinjer fra 80-tallet er restriktive. Prinsipielt og teologisk er ordningen betinget av nødssituasjon. I virkeligheten er det snakk om å gi kirkelig betjening med ord og sakrament der en ellers hadde stått uten slik betjening. Dette gjelder også teologistudentenes praksis. Bispemøtet høsten 1996 gjentok at det er nødstankegangen som ligger til grunn; BMs preses hevdet at det ikke er behov for å gå etter vår kirkerettslige praksis på dette punkt nå.

Når det gjelder gjensidig deltakelse ved bispeordinasjoner eller bispevigslinger, er Dnk med glede med på dette som normalordning. Porvoo-avtalens tekst lyder “invite eachothers bishops normally”. Dette må bl.a. sees som anerkjennelse av likeverdighet, at vi har del i det samme bispeembetet fra før av.

Samtalen i nemnda fulgte opp Aarflots innlegg både i helhetskirkelig perspektiv og i enkeltheter. Det ble i et langsiktig perspektiv meldt behov for en kontinuerlig teologisk besinnelse på Porvoo-avtalen som helhet. Det ble hevdet at en må være åpen for å ta opp til revisjon både praksis og teologi i vår kirke. Når det gjelder diakoni-tjenesten og kateket-tjenesten oppleves situasjonen embetsteologisk uavklart. Det gjelder også forståelsen av bispeembetet.

Når det gjelder tolkning og utlegging av Porvoo-avtalen, ble det gjort svært tydelig i nemndas samtaler at Kirkemøtets merknader er den autoritative fortolkningen av hva som ligger i vår tilslutning til Porvoo-avtalen. Her tydeliggjøres bl.a. at det man underskriver, er selve erklæringen. Samtidig er det klart at intensjonen i Porvoo-erklæringen er en felles tenkning, synlighet og normalordninger i Porvoo-regionen. Dette går ikke om embetsteologi isolert sett, men å finne en praksis som synliggjør kirkefellesskapet og som respekterer ens egen forståelse.

Det ble også løftet fram at Porvoo-avtalen byr på berikende og utfordrende muligheter for Dnk. Det ble tatt til orde for å se inngåelsen i Porvoo-fellesskapet som en ny teologisk og kirkelig kontekst for å tolke våre egne bekjennelsesskrifter. Det ligger et positivt fortegn i dette at Dnk nå får utfordringen å forme forståelsen av (bl.a) diakonatet i et økumenisk perspektiv. Det ble derfor oppfordret til å få igang en debatt i de diakonale miljøer om diakoniens forhold til Porvoo.

Det ble i nemnda bekreftet at TN, innenfor rammen av MKRs ansvar, ønsker å arbeide videre med forståelsen av diakonatet. En konkret oppfordring ble gitt sekretariatet om å ta kontakt med de diakonale fagmiljøer (Diakonhjemmet, TF, Lovisenberg-høyskolen) for å arrangere en konferanse med det formål å få Porvoo og tenkningen i de diakonale fagmiljøer til å møtes. Her bør det, foruten norsk representasjon, være representasjon fra anglikanske kirker og fra arbeidsgruppen rundt Hannover-rapporten.

Det ble videre understreket at blant de personer som representerer Dnk i den prosessen som bør komme med henblikk på forståelsen av diakonatet, må det være diakoner. Praksis-elementet er viktig også for å rydde opp i det teoretiske.

Det fant sted en samtale om gjensidig deltakelse ved bispeordinasjoner eller bispevigslar, som konkluderte med at slik deltakelse i Dnk vil praktiseres som normalordning. En ser likevel ikke at Dnk ut fra teologisk tenkning har forpliktet seg til slik deltakelse i ethvert tilfelle.

Vedtak:

1. TN tar orienteringen fra Bispemøtets preses til etterretning.
2. TN befester sitt ønske om å følge opp forståelsen av diakonatet i rammen av Porvoo-fellesskapet, og ber sekretariatet om å legge til rette for en konsultasjon i samarbeid med diakonale miljøer.

5/97 FLERKULTURELT SAMFUNN, TEOLOGISKE UTFORDRINGER

MKRs generalsekretær la fram saken. Det ble gjort rede for hva som er gjort og tenkt i de sentralkirkelige råd rundt tematikken "Det flerkulturelle og flerreligiøse Norge". Det ble videre orientert om hvordan TNs initiativ er blitt tenkt inn i denne helhetlige rammen.

I nemndas samtale ble det beklaget at sekretariatet ikke var kommet lenger m.h.t. å følge opp TN-initiativet.

En presiserte ut fra TNs intensjoner at adressaten for en slik betenkning / utredning må tenkes videre enn dem som i ulike sammenhenger representerer Dnk i møte med andre religioner og livssyn. Betenkningen bør utformes slik at den kan vekke interesse hos mennesker som er opptatt av kirkas rolle i det norske flerkulturelle samfunn. Hvordan kan Dnk være en sann og troverdig kristen kirke i den faktiske flerkulturelle situasjon?

Betenkningen bør også tydeliggjøre for den normale menighet i Dnk at det ikke er noen vei tilbake til "den kristne enhetskulturen" og bidra til en realitetorientering og en konstruktiv nyorientering i tenkning og praksis overfor det samfunn vi er kirke i.

Vedtak:

TN gjenoppnevner Trond Bakkevig, Heid Leganger Krogstad og Helge Kvanvig til å utarbeide et mandat for en betenkning / utredning, gi den et tidsperspektiv og nedsette en prosjektgruppe. En finner fram til en sekretær i samarbeid med gruppen.

6/97 KVs SELVFORSTÅELSE, COMMON UNDERSTANDING AND VISION OF THE WCC

Saksordfører: Thor Strandenæs

Nemndleder orienterte innledningsvis om behandlingen av saken i MKRs møte 5.-6. mai 1997. Saksframlegget til TNs møte var identisk med saksframlegget til dette MKR-møtet. I framlegget inngikk et utkast til høringsuttalelse fra Dnk til det endelige CUV-dokumentet. Det ble allerede i MKR-møtet klart at det foreliggende utkast må revideres betraktelig før det går et endelig svar til LVF fra Dnk. TN ble orientert om at det i MKR-møtet ble det oppnevnt en arbeidsgruppe for å slutføre revisjonen av Dnks svartekst, bestående av Anne Tveter (medlem i Kvs sentralkomit ), Turid Karlsen Seim (leder av TN), Atle Sommerfeldt (Kirkens nødhjelps representant i MKR) samt MKRs generalsekretær og teologiske konsulent.

Saksordfører påpekte innledningsvis faren i at utviklingsprosessen og produksjonen av slike dokumenter blir drevet for tett i staben i Geneve. Den 3. verdens kirker kan slik bli utelukket fra å respondere på og påvirke teksten. Dette perspektiv har relevans for hvilke stemmer som til syvende og sist kommer til uttrykk i den nye visjon og forståelse av KV.

Saksordfører la opp til primært å konsentrere den videre samtalen i møtet om Dnks svardokument. Det ble innledningsvis særskilt påpekt at en må gi en sterkere motivasjon for de svar som Dnk gir til CUVs struktur-kapitler. Særskilt det hovedperspektiv at kirkene skal representeres direkte der de viktige avgjørelser i KV tas. Her står det om reelt likeverd mellom medlemskirkene - at innflytelse ikke styres primært av økonomiske ressurser og representasjon i stabene. Det er kirkene som utgjør KV, ikke et sekretariat.

Når KVs betydning for Dnk tematiseres, bør fokus primært rettes mot det vi møter i KV som vi ellers ikke hadde møtt - det som gjør at vi får hjelp til å se oss selv utenfra. Det ble stilt spørsmål ved at kapitlet om hva KV har betydd for Dnk, er så omfattende. Dersom KVs betydning for Dnk skal tas med i svaret, bør en konkretisere mer, spesielt med tanke på modeller og metoder i det økumeniske arbeid. Dialog kan trekkes fram, både økumenisk dialog og religionsdialog. KV har lyktes i å virke økumenisk motiverende.

TN ønsket å markere støtte til den sterke vektlegging av arbeidet for Kirkens synlige enhet som kommer fram i CUV-teksten. Til temaet "Kirkens synlige enhet" ble det hevdet at den økumeniske tekst (CUV) er god idet den rotfester kirkens synlige enhet i fellesskapet av mennesker som lever sammen og reflekterer at evangeliet gjør noe med mennesker der de er i sitt daglige arbeid. Det er viktig å poengtere at enheten gir seg uttrykk i alle sider ved kirkens liv. Kirkens kontekstualitet må tas på alvor, det at den vokser ut av noe. Dette er for dårlig reflektert i Dnks svarutkast. Svarutkastet tenderer til å isolere det teologiske og kirkelige, kommentaren blir for innadvendt og kirkelig.

Det ble kommentert at bestemmelsen av hva som er KVs ekklesiale trekk, må omgås med språklig og teologisk omhyggelighet. Dette er ikke tilstrekkelig ivaretatt i Dnks svarutkast (s.9, pkt.4). Konsiliaritetstanken er her mer fruktbar å bygge ut enn henvisningen til gudstjenestefelesskapet i KV. Toronto-erklæringen ligger nå som et charter og garanterer en akseptabel, om ikke fullgod, forståelse til denne problematikken for flere medlemskirker.

Av enkeltmomenter ble det videre tatt til orde for

- at KV i det videre arbeid må ta høyde for forholdet til de konfesjonelle verdensomspennede organisasjoner.
- en kritisk holdning til å gi agencies organisert rolle og plass. Hovedpoenget er å unngå at andre enn kirkene etablerer en maktposisjon i KV-strukturene.
- at det norske svar tydelig bør framheve den nødvendige sammenhengen mellom arbeidet for enhet, misjon og sosialetisk engasjement. Det er nettopp i denne sammenhengen CUV-dokumentet har en tendens til å svikte. Dette gjelder særlig CUVs forord.
- det må reflekteres over hvordan KV forholder seg til vekst i kirker som ikke bærer de institusjonelle kjennetegn? (jmf CUV pkt 4.7)
- det kritikkverdige i at ungdomsperspektivet stort sett er usynlig i CUV-dokumentet.
- at uttrykket "vår tids misjonerende strukturer" må personaliseres. Menneskenes vitnesbyrd må også komme til uttrykk i strukturene.
- at formuleringen om utdanning på s.11 blir endret til: "Foster renewal and growth in education and ecumenical formation"

Når det gjelder struktur-spørsmålene er det etter nemndas mening særlig viktig å understreke at Dnk ønsker å opprettholde sentralkomiteen i dens nåværende form. Dette ikke minst for å sikre innflytelse fra alle kirker, ikke bare de tradisjonelt økonomisk og tradisjonelt ressurssterke. Nemnda går også sterkt inn for å opprettholde generalforsamlingene.

Vedtak

TN slutter seg til MKRs vedtak om å nedsette en arbeidsgruppe for å slutføre revisjonen av Dnks svartekst.

7/96 JOINT DECLARATION ON THE DOCTRINE OF JUSTIFICATION

Saksordfører: Oskar Skarsaune

Saksordfører innledet med å påpeke at Kirkemøtet høsten 1997 vil få Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren presentert som sak for første gang. Saksordfører anbefalte å gi et begrunnet / resonnerende svar. Svaret bør inneholde

- et grunnleggende JA til at her er det gjort betydelige framskritt.
- konstatering av en oppsiktsvekkende stor grad av konvergens. Det er ikke grunnlag for å problematisere eller svekke realitetene i at en slik konvergens her foreligger.
- en kritisk vurdering av bærekraften / bredden av denne konvergens. Er det her brukt for generelle og uforbeholdne vendinger? En kan ikke sies å ha gjort seg ferdig med de tilstøtende teologiske problemstillinger med dette. De tilstøtende spørsmål griper i realiteten ganske langt inn i læren om rettferdiggjørelsen.
- en drøfting av hvorvidt fellesformuleringene i kap.4 har den bærekraft som gjør at de påfølgende utlegningene er uproblematisk.

Det var etter nemndas vurdering klart at Dnk ikke behøver sette noen del av sitt bekjennelsesgrunnlag ut av kraft for å vedta / tilslutte seg felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren slik den nå foreligger.

Det ble diskutert hvordan nåde-begrepet blir utlagt i § 22, 23 og 24 om "rettferdiggjørelsen som syndstilgivelse og rettferdiggjøring". Noen av nemndas medlemmer mente at det i den underliggende teologiske argumentasjon her finner sted en parallell-kjøring av nåden forstått som favor Dei og nåden forstått som Gratia infusa. Dette oppleves problematisk, da en hevder at forståelsen av nåden som favor Dei utelukker infusa-forståelsen.

Det ble på den annen side hevdet at nåden i dette avsnittet blir utlagt i bibelske metaforer som ikke utelukker hverandre. Felleserklæringens tekst holder et grunnleggende og gjennomgående oppgjør med tanken om meritum - en fortjenstfullhet overfor Gud. Nåde-forståelsen er i felleserklæringen aldri knyttet opp mot noen meritum-tanke. Derfor finner en teksten forsvarlig i utleggelsen av den felles forståelse av rettferdiggjørelsen. I § 26-27 om "rettferdiggjørelse ved tro og av nåde" gjøres det tydelig at den rettferdiggjørende nåden, favor Dei, ikke kan eies. Noe av uklarheten i §22-24 blir derfor løst i lys av §26 og 27.

I tilknytning til de avsnitt der nemndas behandling har pekt på problemer ved teksten, ble det også reflektert over metodikken som er benyttet i møte med de teologiske sakskomplekser og tolkningstradisjoner. Oppgaven er vanskelig. To teologiske tradisjoner som har sin klassiske språklige utforming skal stilles tett opp mot hverandre. En har løst utfordringen ved å:

1. finne et fellesspråk der en erklærer grunnsannhetene om rettferdiggjørelsen.
2. utlegge felleserklæringen i et språk som ikke opphever det konfesjonelle tradisjonsbestemte språket.

En gav uttrykk for at nemnda aksepterer dette som metodikk og anerkjenner at denne tekst bringer kirkene nærmere hverandre.

Det ble oppsummerende anbefalt at en i framlegget til Kirkemøtet vektlegger en tilstrekkelighets-argumentasjon, som gjør at Dnk kan tilslutte seg felleserklæringens § 40, der det heter at "den forståelsen av rettferdiggjørelseslæren som er fremlagt i denne erklæring, viser at det finnes en konsensus mellom lutheranere og katolikker når det gjelder de grunnleggende sannheter i rettferdiggjørelseslæren". Videre ble det anbefalt at framlegget gjør greie for noen av de innvendinger som er blitt reist underveis i den norske prosessen og at framlegget tematiserer spørsmålet om konsekvenser / konsekvensløshet av denne erklæringen.

Nemnda la vekt på at den norske oversettelsen av felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren blir gjort godt tilgjengelig. En gav sin støtte til planene om lokale katolsk-lutherske

samtalegrupper omkring felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren med utgangspunkt i et egnet studieopplegg og den norske oversettelsen av felleserklæringen, slik dette kom fram i MKR sak 26/97.

Vedtak

1. TN/AU utarbeider et forslag til framlegg etter at MFs uttalelse er innkommet. Framlegget sendes på høring til nemndas medlemmer før oversendelse til MKR og KM.
2. TN anmoder MKR om å bidra til å utarbeide et felles studieopplegg med Den katolske kirke til Felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren, med tanke på bruk i lokale katolsk-lutherske studiegrupper.

8/97 NORDISK KATOLSK-LUTHERSK DIALOG

Saksordfører: Helge Kvanvig

Saksordfører etterlyste en tydelig angivelse av hva som er grunnlaget og hva som er målsetningen for samtalene i den nordiske luthersk - romersk katolske kommisjonen. Fra norsk luthersk side vil det være naturlig at felleserklæringen om rettferdiggjørerslæren danner et grunnlag å samtale ut fra. Der det foreligger enighet, må en gå videre og spørre etter de praktiske konsekvenser. Hva har dette å si for forståelse og praksis når det gjelder evcharisti og episkopat? Til Den katolske kirke bør det spørres. "Hva må til nå for at vi kan tenke i retning av forandret praksis?"

Nemndas leder tok til orde for at det bør ordnes en fast rapporteringsrutine fra den nordiske kommisjonen til den internasjonale luthersk - romersk katolske kommisjon. Den nordiske kommisjonen ble også anbefalt å oppsummere den konsensus som er oppnådd i det internasjonale arbeidet som omhandler nattverd og deretter se sitt arbeid med apostolisitet og apostolisk suksesjon i lys av dette.

Av innbydelsen er det uklart hvilken type kompetanse Dnk er bedt om å sette inn i dialogen. Det ser ut som om kirkene i utgangspunktet kan regne med å få inn én delegat hver i kommisjonen. Det er imidlertid noe uklart om det i kommisjonen i tillegg til disse representanter også vil sitte en co-chair fra henholdsvis katolsk og luthersk side. For å gi muligheter til en helhetlig faglig dekning i kommisjonen, gikk nemnda inn for å foreslå en fagteolog med relevant kompetanse og én biskop, som begge ville kunne representere bredden i Den norske kirke.

Som fagteolog med spesialkompetanse innenfor patristikk foreslo TN professor Oskar Skarsaune. Som biskop fra Dnk foreslo TN Odd Bondevik.

Vedtak

TN hilser initiativet til en nordisk luthersk - romersk katolsk kommisjon (NLRCC) velkommen.

TN foreslår å oppnevne følgende representanter til Den nordiske luthersk - romersk katolske kommisjon:

1. Professor Oskar Skarsaune
2. Biskop Odd Bondevik

9/97 INKLUDERENDE SPRÅK

Saksordfører: Turid Karlsen Seim

Saksordfører refererte til denne sakens forhistorie og hilste planen om å dra igang en konsultasjon om kjønnsinkluderende språk i kirken velkommen tilbake til TN. Ansvaret er i noen grad knyttet tilbake til Komitéen for det økumeniske tiår. Konsultasjonen er tidfestet til 23. januar 1998.

Det ble tatt til orde for at konsultasjonen bør legges opp slik at den utfordrer til dialog og høyttenkning ut fra et kjønnsinkluderende perspektiv. En ønsker særskilt å utfordre til dialog de miljøer i Norge som har stått for det teologidrivende arbeid som er blitt nedfelt i liturgi og bibeloversettelse. TN vil legge vekt på at dette skjer i rammen av en integrert teologisk tenkning, der en kan gå etter hvilke synspunkter og teologiske argumentasjonslinjer som lar seg forsvare i møte med spørsmål som reises på dette feltet.

Det ble i samtalen understreket at våre liturgier bør settes under kritisk søkelys i en slik konsultasjon, ettersom den faste bruk av disse gir oss selve språket som målbærer vår tro i det gudstjenestelige fellesskap. Det ble uttrykt ønske om at noen av dem som har arbeidet fram liturgien i Dnk blir involvert i seminaret, slik at det kan oppstå en ekte dialog mellom nye perspektiver som løftes fram i konsultasjonen og den tenknig som har ligget til grunn for utarbeidelsen av den liturgien vi nå har.

Det ble også diskutert hvilken grad av og hvilken form for filologisk kompetanse som bør innhentes til en slik konsultasjon. Det ble uttrykt ønske om en sterkere litterær kompetanse enn i det foreliggende forslag. Et kjønnsinkludert språk må også omfatte metaforer, den virkelighet en metafor skaper og forholdet til begreper som er reist på metaforer. Bibelens, liturgiens og den kirkelige tradisjons språk må i dette perspektiv møtes med bevissthet ut fra en litterær kompetanse.

Vedtak:

TN ønsker å gå inn som medarrangør av en konsultasjon om inkluderende språk, sammen med Komitéen for det økumeniske tiår. TN ser positivt på planleggingsgruppas forslag til opplegg for en slik konsultasjon. En imøteser gruppas videre arbeid.

10/97 ORIENTERINGSSAKER

- A. **Oppfølging av avtalen om utvidet kirkefellesskap mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke.**

Referat fra møte i Metodistisk-luthersk kontaktgruppe 14. mars 1997 ble kort kommentert og tatt til orientering.

- B. **Kontakt mellom Dnk og Den evangelisk-lutherske frikirke, herunder frikirkens søknad om assosiert medlemskap i LVF.**

Det ble kort gjort rede for den innledende kontakt som har funnet sted på stabsnivå mellom Den evangelisk-lutherske frikirke og Den norske kirke for å klargjøre praktisk-kirkelige forhold. Det er tenkt nedsatt en kontaktgruppe for å arbeide vider med dette. En regner med at de mest presserende spørsmål kan løses i løpet av et begrenset antall møter.

MELLOMKIRKELIG RÅD
Den norske kirke
Teologisk Nemnd

PROTOKOLL FRA MØTE I TEOLOGISK NEMND
FREDAG 17 OKTOBER OG LØRDAG 18 OKTOBER
1997

i Bibelselskapets lokaler Underhaugsveien 15, Oslo.

Tilstede: Jan Ove Ulstein, Thor Strandenæs, Oskar Skarsaune, Arve Brunvoll (lørdag)
Trond Bakkevig, Stephanie Dietrich, Helge Kvanvig, Turid Karlsen Seim, Odd Bondevik,
Berit Lånke (fredag)

TN 11/97 PROTOKOLLER:

a. Godkjennelse av protokoll fra møte i TN 14 mai 1997
Protokollen godkjent.

b. Protokoll fra TN/AU 10 september.
Protokollen tatt til etterretning.

Forøvrig vil TN beklage at stillingen som teologisk konsulent siden er lyst ut uten at TNs leder ble konsultert. Nemnda forutsetter at TNs leder blir med i utvelgelsesprosessen av kandidater.

c. Protokoll fra MKR 8-9 september

Protokollen tatt til etterretning.

d. Protokoll fra bispemøte 2-8 oktober.

Protokollen tatt til orientering

TN 12/97 RAPPORTER

a. Rapport ved Trond Bakkevig fra sentralkomitemøte i KV, 11-19 september, ble drøftet med særlig henhold til CUV prosessen.

b. Muntlig rapport fra arbeidet i den internasjonale katolsk-lutherske enhetskommisjonen, ved Turid Karlsen Seim.

c. Rapport fra EEA II og KEK i Graz ved Berit Lånke.

Samtalen i TN knyttet seg ved siden av forsoningstemaet særlig til pilegrims-satsingen som også har skjedd i forbindelse med EEA II og KEK. Berit Lånke utdelte et notat om dette arbeidet.

Vedtak: TN ønsker å følge opp det europeiske pilegrimsprosjektet som er knyttet til KEK. TN ønsker at Berit Lånke legger fram et notat om problemstillinger og mulige teologiske prosjekt i forbindelse med pilegrimstenkningen.

d. Rapport fra LVFs generalforsamling i Hongkong

Samtalen rundt de utsendte foredragene fra Hongkong dreide seg om hvor høyt et presisjonsnivå som er meningsfylt og adekvat for dokumenter som "Felleserklæringen om rettferdiggjørelsen". Det er ikke minst knyttet til spørsmålet om hvilken funksjon, mål, oppgave dokumentene har.

Hva er et meningsbærende nivå? Hva er godt nok? Hva er tilstrekkelig enighet?

Vedtak: Rapportene fra Hongkong og samtalen etterpå foranlediget et ønske fra nemnda om å invitere LVF's nye assisterende generalsekretær, Sven Oppegaard, til vårens TN møte.

e. Rapport fra Ola Tjørhom fra FaOs konsultasjon om "Episkopé and episcopacy within the quest for visible unity and in the sevice of the apostolic mission of the Church", Strasbourg 2-9 april 1997 .

f. Ola Tjørhoms foredrag: "The Porvoo Agreement, what has it led to so far?" **Foredrag presentert på den nordiske Faith and Order konsultasjonen** i Stockholm 29-31 august 1997 .

g. Rapport fra anglo-nordisk-baltisk teologikonferanse i Cambridge 30 juli - 4 august 1997. Rapport fra Gunvor Kongsvik og Nils Kristian Lie.

Disse konferansene har en lang tradisjon og har dannet en viktig bakgrunn for Porvooavtalen. De anglo-nordiske konferansene har vært interessante og viktige fagteologiske møter. Idag må disse konferansene forstås som en del av Porvoo-avtalens intensjoner og ønske om samarbeid, utveksling og god kontakt mellom kirkene. Konferansene er imidlertid ikke en del av den formelle organiseringen av Porvoosamarbeidet.

Vedtak: TN ser stor verdi i at Den anglo- nordisk- baltisk- teologikonferanse opprettholdes som en anledning for viktig teologisk konsultasjon. Siden konferansen har et klart fagteologisk preg, bør representasjonen fra Norge avspeile denne profilen.

Rapportene ble forøvrig tatt til etterretning.

SAKER:

TN 13/97 NORGE SOM FLERKULTURELT SAMFUNN

Norge som et flerkulturelt samfunn er en problemstilling det arbeides med i mange sammenhenger, og det derfor er viktig at TNs utredning, i størst mulig grad trekker veksler på den kunnskap og kompetanse på dette området som foreligger i andre miljø. TNs mål er ikke å lage en generell utredning, men å søke etter kirkelige svar på en utvikling vi ser i samfunnet.

Hva som bør med og hva som ikke bør med i utredningen, er det ikke mulig å fastlegge i utgangspunktet. Utviklingen av Norge som et flerkulturelt samfunn har konsekvenser på mange områder, bl.a. for kristendomsfaget. Teologisk Nemnd mener likevel at dette ikke bør være et prioritert tema for utvalget. Denne problemstilling hører mer hjemme i andre sammenhenger.

For Teologisk Næmnd er det naturlig å nærme seg temaet Norge som et flerkulturelt samfunn, ut fra et økumenisk perspektiv. I økumenikken har man lang erfaring fra å arbeide med flerkulturelle problemstillinger, og også forholdet mellom majoritets- og minoritetskulturer. Det økumeniske perspektiv problematiserer de "løsninger" Den norske kirke har levd på til i dag.

I saksframlegget var innvandrere gjort til en vesentlig element i problemstillingen om et flerkulturelt samfunn. Flere understreket imidlertid at den flerkulturelle situasjon i dag også gjelder dem som ikke kan kalles innvandrere. Norge har alltid vært et flerkulturelt samfunn om det ikke alltid har vært like synlig. Ikke bare har vi hatt minoritetskulturer blant oss, men flertallets preg av enhetskultur har også rommet distinkte kulturelle variasjoner.

Det var bred enighet om at utvalget måtte være tverrfaglig, men også at det skulle være et kirkelig utvalg hvor medlemmene burde tilhøre Den norske kirke. Derfor må f.eks. den tverr-religiøse dialogen primært finne rom i konsultasjoner og møter, og ikke internt i utvalget.

Vedtak:

1. TN oppnevner et utvalg som på tverrfaglig basis utreder problemstillinger knyttet til utviklingen av Norge som et flerkulturelt samfunn, og de utfordringer dette medfører for kirken.

Følgende oppnevnes: Jan O Henriksen, Oddbjørn Leirvik, Pål Ketil Botvar, Trond Bakkevig (leder), Nils Johan Lavik, Mariann Skjortnes, Tore Johnsen, Ann Kristin Olsen. Utvalgets leder kan i samråd med nemndas leder komplettere utvalget.

2. Prosjektet kalles : «Norge - fellesskap og flerkulturelt mangfold.»

Dette er noen problemstillinger som vil være relevante for utvalget:

- Kulturforståelse
- Demografiske perspektiver på utviklingen i Norge.
- Religiøst mangfold - ikke bare som forskjellige religioner, men også innenfor hver enkelt religion.
- Hva er "folk" og "nasjon"? Analyse fra en etnologisk, sosiologisk, teologisk og juridisk synsvinkel.
- Finnes "norske" verdier? Er et felles verdigrunnlag mulig i et heterogent norsk samfunn? Hva kan det i så fall bestå i?
- Fremmedfryktens sosiale og psykologiske sider. Det gjelder både for dem som blir "innvandret" og for innvandrerne.
- Vil innvandrerne bli nordmenn? Hvilken type integrasjon ønsker innvandrere i forhold til å bevare egenart.
- Hva i de forskjellige religionene kan bidra til toleranse?

Forøvrig utformer utvalget selv sitt mandat som så legges fram for TN til godkjenning.

3. Utvalget bestemmer selv sin arbeidsmetode. Teologisk konsulent i MKR innkaller til første møte i samarbeid med leder av utvalget. Hva slags sekretærhjelp som trengs, og hvem som er aktuelle avklares på første møte.

Utvalget rapporterer til TN som behandler utredningen og fremmer den for MKR. Utredningen oversendes så den kirkelige stat/kirke kommisjon med TN's og MKR's merknader

Tidsramme for utredningen fastsettes ikke nå, men utredningen må settes i sammenheng med andre relevante prosjekter som er i gang, ikke minst den kirkelige stat/kirke utredningen.

4. MKR har for inneværende år avsatt kr. 50 000 til arbeidet med denne saken. TN anmoder om at disse midlene kan overføres til neste år.

For 1998 søkes arbeidet finansiert ved midler fra Opplysningsvesenets fond på bakgrunn av et budsjett for 1998 som sekretariatet forbereder.

TN 14/97 DIAKONATET: EN UTFORDRING INNENFOR PORVOOFELLESSKAPET.

Porvooavtalens utfordring om å gjennomtenke forståelsen av diakonatet i kirken, er både relevant og nyttig for vår kirke. Vi har ikke en klar nok forståelse av hva en diakon er. Vår egen tradisjons oppfattelse av diakoni/diakonat sliter med flere problemer og trenger en nytenkning, ikke minst i lys av Norge som et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn.

De ulike forståelsene som lever i Porvookirkene omkring hva en diakon er, peker mange ganger i hver sin retning og utelukker tildels hverandre. Likevel har vi mye å vinne på å være lydhøre og delta i samtalen. Porvooavtalen kan være anledningen til en nødvendig nytenkning og reformulering omkring diakoni/diakonat. Derfor er det viktig at også Kirkerådets nemnd for diakoni blir invitert til å være med i arrangementet.

Samtalen i nemnda dreide seg for en stor del om diakonien i spennet mellom den karitative virksomhet og embetet. Samtidig ble også feltet for den karitative virksomhet drøftet. Det er kanskje flere deler av kirkens virksomhet i dag som burde kalles diakoni?

At Nordisk Ekumenisk Råd har satt i gang et internasjonalt forskningsprosjekt om forståelsen av diakonatet knyttet opp mot Porvoo-fellesskapet, er meget interessant, og det er ønskelig at relevante norske fagmiljøer knyttes til dette prosjektet. TN's konsultasjon må integreres i dette arbeidet. TN er meget vel fornøyd med at Kjell Nordstokke framstår som norsk representant for det internasjonale prosjektet.

Vedtak:

1. Teologisk Nemnd vil ta initiativet til en konsultasjon om diakonatet i vår kirke i rammen av Porvoo-fellesskapet. TN ønsker å samarbeide med diakoniutvalget i Kirkerådet om dette. Konsultasjonen planlegges til oktober 1998.
2. TN ser meget positivt på det internasjonale forskningsprogrammet om diakonatet i regi av Nordisk Ekumenisk Råd , og den norske deltakelse i dette.
3. TN mener at den norske konsultasjonen bør integreres i dette internasjonale forskningsprosjektet.
4. TN vil understreke betydningen av den økumeniske ramme for dette arbeidet, og mener at denne ramme bør være bestemmende for arbeidet med diakonatet i denne sammenheng. Av særlig betydning er da den teologiske forståelse av forholdet mellom kirkens karitative identitet, diakonatet og embetet slik det kommer til uttrykk i de ulike kirkelige tradisjoner, samt forholdet mellom kirkens karitative oppgaver og den teologiske forståelsen av samfunnets oppgaver innen helse- og sosialomsorgen.
5. TN oppnevner følgende til den komité som bes om å forberede konsultasjonen: Kjell Nordstokke, Trygve Wyller, Oskar Skarsaune. Aage Müller Nielsen, Sigrid Flaata , Liv Thorild Undheim ,Roar Meland, Guro Helgren,

Teologisk konsulent er sekretær for komiteen og innkaller til første møte.

TN 15/97 UNDERSKRIVNING AV LEUENBERGKONKORDIEN.

Etter en lang prosess der saken gjentatte ganger har vært drøftet i nemnda, var nemndas medlemmer enige om at de grunner man tidligere hadde hatt for å suspendere en endelig avgjørelse om å underskrive Leuenbergkonkordien, ikke lenger kan tillegges avgjørende vekt.

Samtalen dreide seg vesentlig rundt tre temakretser: Om Leuenbergkonkordiens tekst, om kompabiliteten mellom Porvoo og Leuenberg, og om Den norske kirkes kontakt med Leuenbergkirkene.

Det var enighet om at det i dag ikke eksisterer sterke teologiske innvendinger til Leuenbergkonkordien. De meget få innvendinger til selve innholdet som ble trukket fram på møtet var at teksten er svært upresis og gir stort rom for fortolkninger. Likevel, ble det understreket, der det er ønsket og der det kan uttrykkes enighet, er det riktig og viktig å uttrykke denne enigheten.

Den norske kirkes argumentasjon i forhold til Leuenberg konkordien har vært vekslende, men de forbehold man har hatt, har i det vesentlige vært av pragmatisk eller prosessuell karakter. I dagens situasjon er det vanskelig å se holdbare innvendinger mot å underskrive, det være seg innholdsmessig eller kirkepolitisk. En ytterligere utsettelse gir mer uttrykk for beslutningsvegring enn for saklige innvendinger mot avtalen.

TN ga uttrykk for at der er kompatibilitet mellom Porvoo og Leuenberg. Vårt utgangspunkt er CA7, og en felles forståelse av bispeembetet er ikke en nødvendighet for oss for å kunne inngå avtaler med andre kirker. Inngåelse av en avtale må heller ikke bety at vi bør ta avstand fra andre avtaler, selv om de partene vi inngår avtaler med eventuelt er innbyrdes uenige. Forøvrig foregår det nå en betydningsfull tilnærming mellom Leuenbergkirker og Church of England.

Når det gjelder spørsmålet om Den norske kirkes kontakt med Leuenbergkirkene, uttrykte TN at der er sterke og gamle bånd som binder Dnk til denne sammenhengen. At denne avtalen i utgangspunktet hadde et annet regionalt siktepunkt enn Norge, ble ikke tillagt så stor vekt at det skulle forhindre en underskrivning. Vi har faktisk et fellesskap med Leuenbergkirkene. Praksis er allerede i dag f.eks. at vi anerkjenner ordinasjoner fra flere kirker i Leuenberfellesskapet. Dette er et fellesskap som en underskrivning synliggjør.

Om samarbeidet i dag ikke er godt nok utviklet, kan avtalen brukes som utgangspunkt og hjelp til å styrke båndene til disse kirkene.

Vedtak:

1. TN uttrykker anerkjennelse for det arbeid som Leuenbergfellesskapet har gjort i Europa for å utvikle forholdet mellom reformerte og lutherske kirker, og vil gjerne bidra til at dette fellesskapet utvikles videre.
2. TN foreslår for Mellomkirkelig Råd at saken forberedes for Kirkemøtet 1998 med sikte på underskrivning av Leuenbergkonkordien. Forutsatt Mellomkirkelig Råds tilslutning vil nemnda på sitt vårmøte utarbeide et forslag til saksframlegg. Eksekutivkomiteen i Leuenbergfellesskapet orienteres om denne prosessen når den møtes i Norge i mai 1998.
3. Det tas kontakt med de øvrige lutherske folkekirker i Norden med sikte på en fellesnordisk konsultasjon, men en norsk underskrivning av konkordien gjøres ikke avhengig av de andre kirkenes holdning.

TN 16/97 TYSK-NORDISK KONFERANSE OM BISPEEMBETET.

Vedtak:

TN vurderer Tysk-Nordisk Konferanse som en interessant og nødvendig konferanse hvor det bør være en sentral norsk representasjon. TN foreslår for MKR at Andreas Aarflot og Stephanie Dietrich utpekes som representanter for Den norske kirke til denne konferansen.

TN 17/97 KV 50 ÅR

Vedtak:

TN har sett på forslag til program for norsk forberedelsesarbeid til KV's generalforsamling i Harare 3-14 desember 1998 og markeringen av KV's 50 års jubileum.

Nemnda vil oppfordre til at vi i sterkere grad tar mål av oss til å involvere menighetene i jubileet.

Til markeringen i landets kirker 20 september bør det trykkes en pamflett eller brosjyre som kan deles ut i alle kirker om KV, samt at det oppfordres til at KV blir tema i flest mulig sammenhenger i kirken i uka etter. Tidligere delegater og personer med forhold til KV, må være villige til å delta som innledere og foredragsholdere.

Det er også ønskelig at KV's jubileum kommer opp på KM høsten 1998 på en eller annen måte. F.eks. kan hovedforedraget være knyttet til KV.

Når det gjelder konferansen i mars er det viktig at den får tyngde og offentlig oppmerksomhet som en skikkelig markering av det viktige arbeidet som har vært gjort og gjøres i KV, og den betydning dette arbeidet har hatt for Den norske kirke. Derfor bør det bl.a. være en prominent deltakelse fra KV på møtet, pluss at alle tidligere delegater til KV i ulike sammenhenger må inviteres. Helst bør også biskopene - et samlet kollegium- delta, i det minste på deler av konferansen.

TN 18/97 EVENTUELT.

Neste års møter legges til 17-18 april og 16-17 oktober.